

La política exterior del PSOE durant la transició política espanyola (2)

De la clandestinitat a la Constitució
(1974-1978)

CATERINA GARCIA I SEGURA*

Continuant l'anàlisi del paper del PSOE com «el partit de l'oposició» un cop reiniciada la seva vida legal (epígraf 2 de la primera part d'aquest article) iniciem aquesta segona amb l'estudi dels principis del PSOE adoptats en el seu XXVII Congrés.

1. EL XXVII CONGRÉS DEL PSOE: UNA MOMENTÀNIA RADICALITZACIÓ

El XXVII Congrés, celebrat a Madrid el mes de desembre de 1985, despertà grans expectatives pel fet de ser el primer des de la Guerra Civil que se celebrava a Espanya i també perquè fins a última hora no se sabé si es duria a terme «autoritzadament».

L'informe de la Comissió Executiva al Congrés assenyalà que des de Suresnes la política exterior del partit s'havia atès a tres objectius bàsics:

1. L'establiment de relacions bilaterals amb els partits socialistes i socialdemòcrates de l'Europa comunitària; establir contactes amb els

* Profesora de Política Internacional. Departament de Ciència Política. Universitat Autònoma de Barcelona.

Nota: Las afirmaciones de este trabajo son de la exclusiva responsabilidad del autor.

partits comunistes de l'est d'Europa i amb els moviments d'alliberament del TM. També la implantació en organismes supranacionals.

2. L'entrebanc a l'ingrés d'Espanya a les Comunitats Europees per contribuir al reconeixement de l'oposició, per part de les democràcies europees, com a interlocutor vàlid.

3. Fonamentar les bases d'unes relacions exteriors per a una Espanya democràtica en la qual el PSOE jugaria un paper fonamental.

El primer objectiu quedà assolit com ho demostren tots els contactes mantinguts pel Partit i que ja hem esmentat. També el segon, encara que no es pot dir que la no admisió d'Espanya a les Comunitats fou fruit, al menys únicament, de les maniobres del PSOE. Dins aquest objectiu cal dir que la representació socialista espanyola a les cimeres socialistes europees fou significativa i també ho fou el fet que l'oposició fos convidada al Consell d'Europa (1).

El tercer objectiu potser era el més difícil de mesurar. El que es pot dir és que tot el que feia el PSOE en política exterior anà encaminat en aquest sentit.

De la Declaració del Comité Nacional calen destacar dos punts que havien tingut un especial ressò declaracional al llarg de l'any:

«(...) RECHAZA la vinculación con que el Gobierno pretende unir a España al bloque político militar de los EEUU por la renovación de las Bases militares y el ingreso en la OTAN.

CONDENA la forma en que se ha realizado la descolonización del Sahara con total desprecio de la voluntad del pueblo saharaui y renueva el apoyo al Frente Polisario» (2).

El primer d'ells: les relacions hispano-nord-americanes havien suscitat especial polèmica per la renovació dels Tractats. El PSOE accentuà les seves crítiques al respecte si bé la seva línia era la mateixa: denunciava l'existència d'un estret lligam entre els Tractats i l'adhesió d'Espanya a la OTAN; els Tractats i les bases eren entesos, pel PSOE, com a defensa dels interessos dels EEUU a Europa, especialment a la Mediterrània; per altra banda, entenia que el benestar que podien aportar a Espanya era limitat; consegüentment, considerava la política del Govern com a hipoteca de la sobirania nacional i del seu futur en política exterior i defensa; la criticava especialment pel seu tarannà antidemocràtic.

Pel contrari, el PSOE opinava que els EEUU havien de considerar la voluntat dels pobles amb els governs dels quals concluien tractats o convenis i exigien al Govern un referèndum per l'aprovació de qualsevol tractat o conveni d'aliança, bases o relació militar; sobretot criticaven al

(1) L'oposició espanyola fou convidada a la sessió del Consell d'Europa a Strasburg el 22 de setembre.

BAEZA, F.: «La oposición hace valer su voz ante Europa». *Cuadernos para el Diálogo*, 2/X/76, p. 39.

(2) Informe de la Comisión Ejecutiva al Congreso. XXVII Congreso del PSOE. Memoria de gestión de la Comisión Ejecutiva. Madrid, PSOE, 1976. Vol. I, p. 49.

govern de la UCD el situar a Espanya en dispositiu estratègic de la OTAN d'una manera soterrada (3). En segon lloc, el Sahara: el deteriorament de la situació i de les relacions saharauis-marroquís arran de la signatura del Tractat de Madrid provocà, dins la tònica sustentada pel PSOE, especials manifestacions de solidaritat. La més destacable fou la signatura d'un comunicat conjunt PSOE —Front Polisari el 14 de novembre de 1976, data del primer aniversari de l'Acord Tripartit, en territori alliberat del Sahara occidental. La delegació socialista estava formada per: Felipe González, Luis Fajardo, Emilio Menéndez del Valle i Enrique Ballester.

També, junt amb altres membres de l'oposició espanyola, el PSOE estigué present al III Congrés del Front Polisari que se celebrà a finals d'agost (4).

De les propostes de les Federacions i Seccions a la Ponència d'Internacional el més destacable, per la seva innovació, fou el presentat des de Mèxic respecte a les possibilitats defensives d'Espanya:

«(...) tampoco creemos indispensable la integración en la Alianza Atlántica, aunque haya arreglos prácticos inevitables visto el proceso que nos lleva hacia la Comunidad Económica Europea, dentro de la cual una política de defensa independiente será prácticamente imposible» (5)

Si bé en la resta mantenia el mateix que el conjunt: sobirania, decisions democràtiques... això suposava una certa visió diferenciada, no incompatible ni contradictòria, es podria dir que un poc més realista i menys combativa. Encara que la Resolució que sorgiria del Congrés no la recolliria, més endavant els fets ho demostrarien i caldria passar a una flexibilització.

Passant ara al que fou la Resolució Internacional del XXVII Congrés ens detindrem en allò que suposà una novetat respecte a la de Suresnes ja fos per presència o per absència. No comentarem aquelles formulacions que mantenien idènticament el mateix:

Quant a les relacions amb els països socialistes, apuntà a una major *col·laboració amb les forces socialistes de la Mediterrània*, condemnà el despotisme de Guinea, es declarà solidari amb els moviments d'alliberament de Zimbabwe i Namíbia, denuncià la *política d'apartheid sud-africana*, reprené i concretà la crítica a l'imperialisme americà (a més de la denúncia de les relacions Espanya-EEUU) en l'*acció nord-americana a Llatinoamèrica*, felicità la lluita del poble xilè contra la dictadura i indirectament contra «el

(3) En aquesta línia Vid.: «22 años de dominación yanqui» a *El Socialista* n.º 56, 2.ª quinzena, gen. 76; «Declaración del PSOE sobre la política pro-americana del Gobierno» y «El tratado con los Estados Unidos: Nueva capitulación», n.º 57, 22/II/76, p. 4; GONZÁLEZ ARAUZO: «Las relaciones España-USA» *Cuadernos para el Diálogo*, gener 76, pp. 35-37; AGUILAR NAVARRO, M.: «El pueblo, ni espectador» a *Cuadernos para el diálogo*, 10/IV/76, p. 64; «La dependencia americana» *El Socialista*, n.º 64, 10/VI/76, p. 1; EDE (grupo de política internacional): «ESPAÑA-OTAN: relaciones mediatizadas», *Cuadernos para el Diálogo*, 15/V/76, pp. 54-55; «El pueblo español y el imperialismo yanqui» a *El Socialista*, n.º 26, 2.ª quinzena de jul. p. 6; MACÍ, M.: «La OTAN en entredicho» a *Cuadernos para el Diálogo*, 13/XI/76, p. 56.

(4) Pel tema de les relacions PSOE-Front Polisari, Vid.: CEREZO ROLL, J.: «Congreso guerrillero» a *Cuadernos para el Diálogo*, 4/IX/76, pp. 39-40; MATO, D.: «Operación Sahara (Ayuda al Polisari)», a *Cuadernos para el Diálogo*, 27/XI/76, pp. 50-51.

(5) *Programa de Transición*. PSOE. XXVII Congreso. Madrid, PSOE, des. 1976, p. 179.

gendarme nord-americà», reclamà l'exercici de la sobirania territorial de la *zona del Canal pel poble panameny*, proclamà la fi de les mesures d'aïllament a *Gibraltar* en tant que entenia el tema com a conjunció de dos factors: una reivindicació històrica d'Espanya de la sobirania del Penyó i l'existència d'un poble gibraltareny.

En el conflictiu tema de la *pesca* exigí la defensa dels interessos dels treballadors del mar i en conseqüència l'extensió de la zona econòmica exclusiva.

També del XXVII Congrés sortí el *Programa de Transició* del PSOE. En la introducció definia la política que faria el partit com a *pluralista, democràtica, independent i internacionalista*:

«PLURALISMO es la asunción y defensa de la organización social de la libertad de las personas y de sus organizaciones, como presupuestos inherente a cualquier actuación política (...).

DEMOCRACIA es la participación de todo el pueblo en el poder de decisión y en el disfrute de los beneficios sociales (...).

INDEPENDENCIA el partido mantendrá su independencia frente a cualesquieras formaciones políticas nacionales e internacionales.

INTERNACIONALISMO. Consciente de que la conquista del socialismo autogestionario, libre y democrático, sólo será posible a escala mundial el PSOE apoya a las clases trabajadoras de todo el mundo que, cada día con más fuerza, reclaman el socialismo y la libertad (...)» (6).

Inclousa dins la introducció, una nota xocant a primera vista però comprensible atenint-nos a les crítiques que rebia a nivell de les forces d'esquerra del país: malgrat les evidents relacions del Partit amb la Internacional Socialista i especialment amb el SPD, començava marcant, encara que només fos a nivell declaracional, una distància que era més que el marge d'independència al qual no pot renunciar cap partit. Començava declarant:

«Este desafío histórico configura el papel del partido, la tarea que ha de cumplir: asumir y orientar el movimiento de masas (...) hacia la meta a la que tienden cada día con más fuerza las masas populares: el socialismo, la libertad y la democracia. Esta tarea histórica está tan lejos de la socialdemocracia, mera correctora de los aspectos más brutales del capitalismo, como de la socialdictadura que impone represivamente a la voluntad popular el capitalismo de Estado» (7).

I més endavant concretava:

«La cuestión de alianzas. El PSOE manifiesta su independencia frente a formaciones socialdemocráticas o socialdictatoriales» (8).

(6) *Op. cit.* pp. 1 i 3.

(7) *Op. cit.* p. 1.

(8) *Op. cit.* p. 3.

Amb aquestes premisses prèvies marcava tres *objectius a assolir en política exterior*:

1. *La política exterior* de l'Espanya democràtica ha d'estar *al servei del poble treballador*.

2. Ha de *synetitzar independència nacional i apertura al món exterior*: relacions amb tots els Estats i pobles sobre la base de la igualtat i benefici mutu i cooperació internacional per a la construcció d'un món basat en la pau, la justícia i el progrés.

3. Ha de ser *elaborada i executada democràticament* (participació dels ciutadans en la informació, decisió i control de la política exterior).

Lligades als objectius, quatre *línies d'actuació fonamentals*:

A. *Recuperació de la independència i de la integritat territorial*. Com a principis teòrics incloïa la impossibilitat d'aprovar cap tractat d'aliança o relació militar que no comptés amb l'aprovació expressa del poble espanyol i la postura de neutralitat activa que marcava la independència dels blocs militars. Com a conseqüències se'n derivaven:

- liquidació de totes les bases estrangeres.
- aconseguir la descolonització de Gibraltar.
- establiment d'unes relacions d'amistat i col·laboració amb EEUU, a un mateix pla.
- restabliment de relacions diplomàtiques i d'altre tipus amb tots els Estats i pobles.

B. *Participació a la construcció d'Europa*.

D'una Europa que proporcionés el marc de desenvolupament del socialisme, independent dels imperialismes, col·laboradora amb el Tercer Món i amb totes les forces progressistes.

Creia que calia superar l'acord econòmic preferencial amb la CEE i convertir-lo en integració. Un cop dins la CEE, impulsaria la democratització i la socialització (l'Europa dels treballadors).

Proposava la *integració al Consell d'Europa* i l'*adhesió a la Convenció europea de Drets Humans i Llibertats fonamentals* i a la *Carta Social europea*. L'oportunitat d'aquestes adhesions fou introduïda per primera vegada en aquest «Programa de Transició».

C. *Solidaritat i cooperació amb el Tercer Món*: S'havia de concedir una especial relevància a les relacions amb el Tercer Món.

S'observava una gran insistència en aquest tema. Es manifestava contra el colonialisme i les tiranies locals. Parlava de l'aprofondiment de les relacions amb el món àrab i de la solidaritat moral i material amb Llatinoamèrica. Estimà oportú establir relacions amb el Moviment de Països no Aliniats.

Aquesta direcció de la política internacional del PSOE esdevindrà, en el futur, polèmica i exitosa. Polèmica perquè quan el Partit exposi la seva postura de neutralitat se li ferà, no ingènuament, l'equívoca lectura del

tercermundisme i se l'acusarà de renunciar al paper d'Espanya dins el món occidental desenvolupat. Acusacions a les que el PSOE farà front definint-se, com certament ja ho venia fent, vocacionalment europeista. Argumentarà que és la seva carta a jugar i que unes favorables relacions al Nord d'Àfrica no són menyspreables en absolut ja que entren dins l'estratègia Mediterrània i incrementen la influència i el pes d'Espanya a la zona.

L'èxit, al qual ens referiem, vindrà del paper progressista que suposa una tal formulació: un ajut no neocolonialista, i del prestigi que sempre suposa fer-se portantveu d'una certa tradició històrica. També influirà el carisma personal de Felipe González amb les seves visites i entrevistes amb personalitats de Llatinoamèrica.

Des del nostre punt de vista el principal guany d'insistir en una qüestió com aquesta estava en el fet que constituïa una estratègia de política exterior que podia situar a Espanya en un nivell protagonista que, a no ser per la seva peculiaritat històrica, no podria tenir sols jugant al mateix que les potències europees i nord-americana. Era l'originalitat que podia fer servir per superar el seu paper de potència mitja i evitar competir amb les potències en terrenys en els quals no tindria cap possibilitat.

D. *La contribució a la lluita mundial per la pau, la justícia i el progrés*

Amb aquest bloc rebia la tradició socialista de la pau i la posterior estratègia per la cooperació:

Es concretava en:

- participació activa als organismes internacionals.
- intentar frenar la cursa d'armaments.
- participar en l'estratègia internacional pel desenvolupament (nou ordre econòmic internacional).
- respecte als Drets Humans. Ratificació dels Pactes i dels principis i normes de la UGT sobre llibertat sindical i les Convencions sobre refugiats.

En definitiva, l'observació pràctica d'aquests principis contribuiria al triomf sobre el capitalisme mundial i l'Europa socialista, des d'on s'hauria articulat una tal actuació, tendria un lloc d'honor en el medi internacional:

«Una España socialista consciente de sus responsabilidades internacionales y con unos claros objetivos de ayuda a todos los pueblos progresistas, con una política de activa neutralidad superadora del falso dilema URSS-EEUU y trabajando decididamente porque también a escala europea los valores del socialismo y la democracia triunfen, será sin duda una pieza fundamental en la necesaria superación a escala universal del mundo capitalista» (9).

Aquest informe fou elaborat sobre la base del document presentat per la Comissió Executiva a instàncies del Comité Nacional. La redacció es mantingué pràcticament igual. En alguns paràgrafs foren suprimides certes

(9) *Op. cit.* p. 10.

expressions o referències que potser el feien més dur o radical, però en essència no fou discutit (10).

L'adoptat per aquest XXVII Congrés del PSOE semblava una nova radicalització, un resorgiment de les arrels més esquerranes del partit: arreu abundaven les referències al caràcter obrer, àdhuc en les declaracions de política internacional. En un moment de força política el PSOE semblava estar disposat a tot, però l'actuació posterior demostraria que era més retòric que real i que l'equip dirigent era partidari d'una adequació més moderada.

Ja per acabar amb el que va tenir lloc al llarg de 1976 ens referirem a la participació del PSOE en la *Conferència dels Països Socialistes del Sud d'Europa* celebrada a París (encara que la tractem al final, tingué lloc al mes de gener). La intervenció de Felipe González tingué com a tema la construcció d'una Europa socialista i democràtica que presentà com alternativa a la dominació del món pels dos blocs.

Totes les ponències giraren entorn a aquests temes: unitat, solidaritat, desenvolupament de relacions, estratègia europea... Interessava demostrar que Europa era capaç de controlar el seu desenvolupament enfront de les superpotències i a la seva política imperialista.

Aprovà també una Resolució sobre Espanya en la qual, com ja hem esmentat, considerava el PSOE com a l'eix del socialisme espanyol, el recolzava en totes les seves decisions (oposició als Tractats amb EEUU, oposició a l'ingrés a les Comunitats mentre no se restablissin totes les garanties, negativa a contreure cap compromís amb el poder que excloués a algun grup que lluités per la democràcia...) (11).

Fou un element més d'afiançament europeu del PSOE que quedava dintre la seva línia de relacions amb els partits europeus.

2. EL PARTIT SOCIALISTA POPULAR: VISIÓ INTERNACIONAL

Introduïm la visió internacional del PSP primerament perquè era la força socialista espanyola amb la qual el PSOE havia de batallar més durament, però principalment per la relevància, en l'estudi de temes de política internacional, d'alguns dels seus membres. Visions interessants, matitzacions apropiades i una percepció clara del paper d'Espanya i de les seves possibilitats serien aportades pels membres del PSP quan la unificació, la integració en el PSOE, es dugués a terme.

El Partit Socialista de l'Interior (PSI) es constituí al voltant del «Grup Tierno», oficialment «Frente Socialista Unido». No existeix acord sobre la data de fundació, segurament perquè no hi hagué un acte gaire formal

(10) Així per exemple on a la p. 293 de l'Informe deia: «(...) Ello supone el establecimiento y desarrollo de las relaciones diplomáticas y de otro tipo con todos los Estados y pueblos del mundo, incluidos los países del Este», es corregia a la p. 7 del Programa eliminant la referència als països de l'Est. També, on deia l'Informe «(...) El objetivo de este proceso debe ser una Europa democrática, socialista y no imperialista», el Programa havia suprimit el qualificatiu «no imperialista». Es passa de «una relación permanente con el Movimiento de países no alineados» a «relaciones con el Movimiento de países no alineados».

(11) *Conferencia de los Partidos Socialistas de Europa del Sur*. Madrid, PSOE, 1976 passim.

donades les dificultats imposades per la Dictadura, però els autors la situen al voltant de 1967 (12). El «Grup Tierno» havia estat una agrupació socialista de caràcter clandestí sorgida als anys cinquanta dins l'onada de creació de nous grups socialistes com a manifestació de les desavinences de visions interior-exili. Creà un butlletí universitari «Europa a la vista» (dirigit per Raúl Morodo) i fundà una associació europeïsta, «Asociación para la unidad funcional de Europa». Girava, aquest nucli, com bé indica el seu nom, al voltant de la personalitat del «Viejo profesor».

Elías Díaz assenyala com a elements determinants de la formació del PSI el desig d'autonomia del socialisme de l'interior amb major contacte amb la realitat d'Espanya. Criticava al PSOE l'anquilosament i la ineficàcia, el no comprendre els nous esquemes econòmics i socials; la captació de nous militants entre ells intel·lectuals i classes mitges; l'anticomunisme de l'exterior oposat a la idea d'un treball comú de l'interior i el desacord respecte als sindicats: el PSP s'adcrivia a CCOO.

El PSP tendria des dels seus orígens una marcada predilecció per Europa. Raul Morodo diu d'aquells anys del «Grup Tierno»:

«La bandera europea, en cuanto en estos años Europa simbolizaba el pluralismo y la libertad frente al fascismo, en cuanto significaba antidictadura y desarrollo económico, fue clara e inequívocamente asumida por nuestro grupo» (13).

El FSU, l'any 1964, va fer públic un document en què proclamava la seva adhesió incondicional al principi de la coexistència pacífica, el rebuig del colonialisme i la simpatia pels moviments d'alliberament del Tercer Món.

L'any 1968 i amb motiu de la seva recent constitució com a partit el PSI elaborà un manifest en el qual afirmava que:

«El Partido Socialista propugna la solidaridad y la paz entre todos los pueblos y, como objetivo inmediato, la integración de España en una Europa socialista y democrática» (14).

És evident que malgrat la brevetat de les declaracions de política internacional, el PSP parà sempre una gran atenció al tema de la pau i ho feia en termes semblants als de les NNUU.

Quan el Secretari d'Estat dels EEUU, Mr. W. Rogers, visità Espanya (28 de maig de 1970) en el marc de les negociacions de les bases, tingueren lloc diverses manifestacions anti-nord-americanes (15). En aquest context apareixien les signatures de Tierno i Morodo entre les múltiples que acompanyaven el manifest fet per a tal ocasió. En ell s'afirmava que les bases nord-americanes no eren indispensables per a la defensa d'occident, no

(12) R. MORODO ho situa a 1966, BOBILLO a 1967 i E. DÍAZ a 1968. Vid: MORODO: *Por una sociedad democrática avanzada*, Madrid, Turner, 1982; BOBILLO: *PSP*, Barcelona, Avance, 1976; DÍAZ: *Socialismo en España. El partido y el estado*, Madrid, Mezquita, 1982.

(13) MORODO. *Op. cit.* p. 171.

(14) BOBILLO. *Op. cit.* p. 19.

(15) CHAMORRO, E. / FONTES, I.: *Las bases norteamericanas en España*, Barcelona, Euros, 1976, p. 1976.

s'admetia la renovació dels acords sense el consens del poble espanyol i sense una implicació directa dels EEUU en el combat a qualsevulla agressió provocada per l'existència d'aquestes bases. Presentaven la OTAN com a garantia en el sentit que tota l'organització es trobaria inbuïda en un hipotètic cas d'atac i sostenien la impossibilitat que Espanya hi formés part (igual que al Mercat Comú) per les condicions socio-polítiques del país. En últim terme es manifestaven contra la situació d'inferioritat internacional d'Espanya provocada per la Dictadura i denunciaven la urgència de cobrir les mancances de la defensa nacional.

El mes d'abril de 1973 en un escrit conjunt del Comité Nacional Provisional del PSOE i del Comité del PSI dirigit a les «forces democràtiques europees» declaraven que l'existència a la Mediterrània occidental de països europeus aliats a la CEE era conseqüència dels seus sistemes de govern no democràtics, però que Espanya per exigències històriques, culturals, socials, polítiques i econòmiques havia d'integrar-se a Europa. Plantejaven que l'aïllament d'aquests països europeus-mediterranis podia originar una zona de discriminació econòmica i política respecte als països desenvolupats que podria acabar sent social. A la vegada l'ingrés a les comunitats podria ajudar a assolir els mínims nivells democràtics sense haver de recórrer a la violència, suposaria una dinamització cultural i l'aportació espanyola a l'acció per a la unitat del socialisme europeu.

L'any següent el PSI adoptà noves sigles, nasqué el PSP que entraria a formar part de la Junta Democràtica.

En el seu segon Congrés (celebrat a la clandestinitat, l'any 1975) proposava assumir les declaracions de dret nacional i internacional vigents als països democràtics. Altra vegada trobem l'internacionalisme del PSP, un dels seus trets definitoris.

Fou en el seu III Congrés (celebrat els dies 5-6 de juny de 1976 a Madrid) on desenvoluparen amb major extensió les seves propostes i premises en política internacional.

En el discurs d'obertura el President del partit, Enrique Tierno, va fer especial menció del tema Europa fixant-se en les diferències entre el Nord i el Sud:

«Nuestro partido defiende posiciones de integración en el proceso europeo (...). Pero desde hace tantos años, antes que otros lo dijeran, habíamos postulado que la diferencia entre la Europa del norte y la Europa del sur era tan profunda, tanto objetiva como subjetivamente, que acabaría a la larga por exigir un tratamiento especial si se querían evitar desequilibrios y tensiones.» (16)

Tierno advertia de la certa «decadència d'occident»; hi tornaria en altres ocasions: el dinamisme històric de l'Europa del nord estava en perill. A on era la capacitat revolucionària i innovadora? El socialisme renovat podia fer recobrar vitalisme a les seves riques formes de civilització que el capitalisme havia enterrat.

(16) *III Congreso del PSP*. Madrid. Tucur, 1976, p. 27.

A l'Europa del sud el Professor li atorgava la capacitat de renovació que havia perdut el Nord. Tenia possibilitats de desenvolupar una política innovadora front a la capacitat econòmica del Nord. S'havien de complementar les dues Europes.

En el mateix discurs, recollint l'expectativa internacional vers Espanya, conscient que el procés de transició estava éssent contemplat arreu i potser temerós que no hi cabessin les seves opcions afirmava:

«Nuestras convicciones, nuestros ideales, no pueden en estos momentos constituirse en amenaza. Tampoco en el orden internacional. Queremos la paz, la neutralidad digna y que nos respeten.» (17)

El programa adoptat pel III Congrés del PSP en matèria de relacions internacionals definia el partit com europeïsta. Deia un sí a les Comunitats, però hi sumava la negativa al domini dels monopolis europeus i nord-americans. La unió dels socialistes europeus havia de reflectir-se en la seva democratització tenint sempre clar que l'objectiu final era l'Europa socialista. L'ingrés d'Espanya (a més d'una democratització total de les institucions polítiques) hauria de ser paral·lel a una obertura a altres regions del món sempre respectant els principis de la no ingerència i la sobirania nacional i sense cap discriminació per qüestions ideològiques. Parlava de relacions pacífiques amb tots els països que respectessin el Dret Internacional i els drets fonamentals.

Assumia la declaració sobre principis d'amistat i cooperació de l'AG de les NNUU de 1970 i l'Acta final d'Helsinki de 1975 sobre Seguretat i Cooperació a Europa.

Propugnava la retirada de tropes estrangeres del continent europeu com a garantia d'un ordre de pau durader a Europa. Ho feia extensiu a la zona mediterrània en la qual Espanya hauria de dur a terme una política concertada amb els països riberenys.

Reclamava per Espanya el control sobre el tràfic d'unitats militars per l'Estret de Gibraltar i el tancament de la base britànica al Penyó amb la consegüent recuperació per part espanyola. Proposava acudir a la Carta de les NNUU per resoldre els problemes de la Mediterrània Oriental i del poble palestí i remarcava el paper dels partits socialistes de la zona exhortant-los a una ràpida convocatòria de conferència.

Clamava el dret a l'autodeterminació dels pobles i lògicament del poble saharauí i condemnava l'apartheid.

El PSP considerava indispensable el manteniment de relacions fraternals amb els Països hispanoamericans però també la denúncia dels règims militars i dictatorials establerts en alguns d'ells. Concretament acusaven el règim de Pinochet pel seu lligam a l'acció dels monopolis i a l'intervencionisme de Nixon.

Qualificava d'antidemocràtics els tractats hispano-nord-americans.

En darrer lloc tota una sèrie de consideracions basades en l'esperit internacionalista-pacifista i de cooperació:

«Las relaciones entre los pueblos del mundo deben basarse en la amistad y cooperación, respeto mutuo y colaboración y ayuda a los países menos desarrollados» (18).

Entre les consideracions precises: la importància del Dret Internacional en les relacions entre Estats, la defensa de l'enfortiment democràtic del sistema polític i econòmic de NNUU, l'esperança en la Conferència del Mar per a la correcta explotació i salvaguarda dels recursos, l'establiment d'un sistema d'estabilització de productes bàsics i de justa relació d'intercanvis mitjançant la negociació entre els països industrials i els països en vies de desenvolupament i l'acatament de la Declaració sobre els Drets i Deures econòmics entre els Estats, promoguda pel president de Mèxic i adoptada per l'AG de les NNUU.

Com a colofó: la fe en una societat socialista que garantís els drets i les llibertats públiques fonamentals.

La política internacional del PSP no diferia fonamentalment de la del PSOE, en tot cas eren petites matitzacions les que li concedien un to peculiar: la seva insistència en reforçar el sistema de les NNUU, clau pel PSP per a solventar els conflictes internacionals del moment, i la força de l'especificitat de l'Europa del Sud, econòmicament endarrerida però culturalment activa i productiva.

(18) *Op. cit.* p. 59.